

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

(повна назва підрозділу)

**КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ЛІТЕРАТУРИ
ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ**

(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖЕНО
професор із науково-
методичної роботи

Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ АТЕСТАЦІЇ
Work program of qualification certification

**КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ІСПИТ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ТА
МЕТОДИКИ ЇХ НАВЧАННЯ**
**Qualification Exam in the Ukrainian Language and Literature and
their Teaching Methods**

**Освітньої програми «Середня освіта (Українська мова і література.
Мова і література (англійська))»**

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

тип дисципліни _____ обов'язкова _____

мова викладання _____ українська _____

Робоча програма кваліфікаційної атестації «Кваліфікаційний іспит з української мови і літератури та методики їх навчання» / «Qualification Exam in the Ukrainian Language and Literature and their Teaching Methods» є однією зі складових комплексної підготовки фахівців першого рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), освітньої програми «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська))».

Розробники:

Рускуліс Л. В., доктор педагогічних наук, професор

Каленюк С. О., кандидат філологічних наук, доцент

Родіонова І. Г., кандидат філологічних наук, доцент

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Кваліфікаційний іспит з української мови і літератури та методики їх навчання» узгоджено з гарантом освітньої програми

Гарант освітньої програми

«Середня освіта (Українська мова і література.

Мова і література (англійська))»

Інна РОДІОНОВА

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Кваліфікаційний іспит з української мови і літератури та методики їх навчання» розглянуто на засіданні кафедри української мови, літератури та методики навчання

Протокол № 5 від « 6 » травня 2025 року.

В. о. завідувача кафедри

Лілія РУСКУЛІС

Проект робочої програми кваліфікаційної атестації «Кваліфікаційний іспит з української мови і літератури та методики їх навчання» розглянуто Науково-методичною комісією філологічного факультету

Протокол № 5 від « 13 » травня 2025 року.

Голова

Лілія РУСКУЛІС

Проект робочої програми кваліфікаційної атестації «Кваліфікаційний іспит з української мови і літератури та методики їх навчання» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу

Андрій ЛАБАРТКАВА

Робочу програму кваліфікаційної атестації «Кваліфікаційний іспит з української мови і літератури та методики їх навчання» затверджено Навчально-методичною радою НУК

Протокол № 5 від « 11 » травня 2025 року.

Голова НМР НУК

Сергій СЛОБОДЯН

© НУК, 2025

© кафедра української мови,
літератури та методики
навчання

Рускуліс Л. В., 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
МЕТА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	7
ПЕРЕДУМОВИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	7
ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	7
СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ	7
ПЕРЕЛІК ТЕМ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ІСПИТ	8
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ	14
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	16
<i>Додаток 1</i>	17
<i>Додаток 2</i>	18

Анотація

Кваліфікаційний іспит – завершальний етап у підготовці випускника, що має на меті перевірити рівень сформованості загальних та фахових компетентностей здобувачів вищої освіти за ОПП «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська))» спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти: педагогічна діяльність в освітній мовно-літературній сфері, оволодіння англійською мовою, що забезпечує викладання споріднених предметів (філологічного циклу), зокрема для малокомплектних шкіл.

Ключові слова: *кваліфікаційний іспит, освітня програма, бакалавр освіти, учитель української мови і літератури та англійської мови, середня освіта.*

Abstract

The qualification examination is the final stage in the training of graduates and aims to assess the level of general and professional competencies acquired by higher education students enrolled in the educational and professional program "Secondary Education (Ukrainian Language and Literature. Language and Literature (English))" within specialty 014.01 Secondary Education (Ukrainian Language and Literature) at the first (bachelor's) level of higher education. This process involves evaluating their pedagogical readiness to operate in the linguistic and literary educational field and their command of the English language, enabling them to teach related philological subjects, particularly in small-scale schools.

Keywords: *qualification examination, educational program, Bachelor of Education, teacher of Ukrainian language and literature and English, secondary education.*

ВСТУП

Робоча програма кваліфікаційної атестації «Кваліфікаційний іспит з української мови і літератури та методики їх навчання» є однією зі складових комплексної підготовки фахівців першого рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта спеціалізації 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) освітньої програми «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська))», форма навчання – денна.

Кваліфікаційний іспит є підсумковим етапом контролю сформованих загальних і фахових компетентностей здобувачів вищої освіти, що репрезентує програмові результати навчання, передбачені освітньою програмою, та визначає ступінь їхньої професійної готовності до викладацької діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Програма кваліфікаційного іспиту охоплює перелік питань, що мають на меті виявити рівень теоретико-практичної підготовки здобувачів із базових фахових дисциплін: «Сучасна українська літературна мова (в т. ч. Українська діалектологія, Історія української мови)», «Історія української та зарубіжної літератури (в т. ч. Фольклор)», «Методика навчання української мови і літератури».

Кваліфікаційна атестація проводиться у формі усного іспиту.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кваліфікаційна атестація	<p style="text-align: center;">Освітній рівень: перший (бакалаврський)</p> <p>Освітня програма – «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська))»</p> <p>Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка</p> <p>Спеціальність – 014 «Середня освіта»,</p> <p>Спеціалізація – 014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)»</p>	<i>обов'язковий</i>
Кількість кредитів – 1,5		Рік підготовки:
		4-й
Електронна адреса РПНД на сайті Університету		Семестр
		8-й
		Самостійна робота
Загальна кількість 45 годин		45 год.
	Вид контролю: <i>Кваліфікаційний іспит</i>	

МЕТА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Мета кваліфікаційного іспиту – визначення рівня сформованості у студентів-випускників загальних і фахових програмних компетентностей, передбачених освітньою програмою «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська))», що реалізуються через відповідні результати навчання.

Магістральним завданням кваліфікаційного іспиту є перевірка знань здобувачів вищої освіти з дисциплін мовно-літературного («Сучасна українська літературна мова (в т. ч. Українська діалектологія, Історія української мови)», «Історія української та зарубіжної літератури (в т. ч. Фольклор)») й психолого-педагогічного циклів («Методика навчання української мови і літератури», «Педагогіка (загальна та історія педагогіки)», «Психологія (загальна та вікова)»).

ПЕРЕДУМОВИ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Передумовами кваліфікаційного іспиту є освітні компоненти: «Сучасна українська літературна мова (в т. ч. Українська діалектологія, Історія української мови)», «Історія української та зарубіжної літератури (в т. ч. Фольклор)», «Методика навчання української мови і літератури», практична підготовка, навчально- й науково-дослідницька діяльність; «Академічна доброчесність», що є міждисциплінарним.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Очікувані результати навчання, що мають продемонструвати студенти на комплексному кваліфікаційному іспиті:

1. Комплексний кваліфікаційний іспит має на меті перевірку й оцінку сформованості мовної, мовленнєвої, літературознавчої, комунікативної, культурологічної та методичної компетентностей здобувачів, наявності в них фундаментальних знань з українського мовознавства, історії української мови, сучасної української літературної мови, української літератури, а також здатності до реалізації цих знань у процесі викладання предметів філологічного циклу.

2. У межах методичного компонента випускники повинні продемонструвати знання з методики навчання української мови і літератури, вміння враховувати підходи, принципи та закономірності навчання, добирати ефективні методи та засоби навчання, структурувати уроки української мови і літератури різних типів із урахуванням вікових і психологічних особливостей здобувачів освіти, адаптувати освітні технології до реальних умов педагогічної практики, зокрема – в умовах воєнного стану.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Кваліфікаційний іспит складається з 4 блоків: теоретичних питань і практичного завдання. Зразок екзаменаційного білету додається (Додаток 1).

1. Перше питання має на меті перевірити рівень сформованості мовної компетентності із дисциплін «Сучасна українська літературна мова (в т. ч. Українська діалектологія, Історія української мови)»: мова в усіх її стилях (науковому, офіційно-діловому, публіцистичному, художньому) та формах вияву (усній і писемній) тощо), її фонетична, фонологічна та морфонологічна системи, словниковий склад і граматична будова; історичний коментар мовних процесів.

2. Питання цього блоку уможлиблює з'ясувати рівень сформованості літературознавчої компетентності з дисципліни «Історія української та зарубіжної літератури (в т. ч. Фольклор)», зокрема історія української літератури та фольклор: феномен усної народної творчості; історичні та культурні особливості формування давньої української літератури, історичну змінюваність напрямів, жанрів і стилів, основні етапи розвитку української літератури, загальнонаціональні тенденції розвитку літератури у зв'язках з іншими літературами.

3. Третє питання передбачає перевірку знань студентів щодо готовності до педагогічної

діяльності; визначення цілей, змісту й обсягу курсу української мови / літератури на різних етапах мовної-літературної освіти; вивчення й опис найбільш раціональних, оптимальних та ефективних підходів, закономірностей, принципів, методів, прийомів і засобів навчання залежно від змісту матеріалу; забезпечення системи теоретичних знань і практичних умінь, що стануть у нагоді під час проходження навчальної та виробничої практик; методологічними принципами оцінки явищ словесного мистецтва; формування вмінь самостійної навчально-дослідницької діяльності та креативної здатності майбутнього вчителя української мови і літератури використовувати набуте в нестандартних ситуаціях, виявляти конструктивність і прогностичність в організації й плануванні педагогічного процесу; сприяння всебічному розвитку, активному становленню й самореалізації особистості майбутнього фахівця; виховання високодуховної національно свідомої особистості педагога.

4. Практичне завдання охоплює (відповідно до екзаменаційного білету):

4.1. Фонетичний / фонологічний / лексичний / етимологічний / словотвірний / морфемний / морфологічний / синтаксичний розбір з історичним коментарем мовних процесів.

4.2. Літературознавчий аналіз твору певного жанру.

4.3. Творче завдання з методики навчання української мови і літератури.

ПЕРЕЛІК ТЕМ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ІСПИТ

Екзаменаційні питання з навчальної дисципліни

«Сучасна українська літературна мова

(в т. ч. Українська діалектологія, Історія української)»

1. Українська літературна мова як унормована, відшліфована форма загальнонародної мови української нації. Т. Шевченко – основоположник нової української літературної мови. Роль І. Котляревського в історії української літературної мови.
2. Писемна й усна форми сучасної української літературної мови. Функціональні стилі української літературної мови..
3. Діалектне членування сучасної української мови. Поняття про діалектну базу сучасної української літературної мови.
4. Слово як основна одиниця лексичної системи української мови. Типи лексичних значень слів в українській мові. Явища полісемії та моносемії. Пряме та переносне значення слів. Основні типи перенесень значень слів.
5. Характеристика лексики сучасної української літературної мови за походженням, сферами комунікативного функціонування і стилістичними ознаками.
6. Омонімія, синонімія, антонімія, паронімія як лексико-семантичні явища.
7. Українська фразеологія. Поняття фразеологічної одиниці. Класифікація фразеологізмів. Експресивно-стилістичні властивості фразеологізмів.
8. Фонетика та фонологія. Поняття фонем, функції фонем, їх звукові вияви. Система голосних фонем сучасної української літературної мови.
9. Зміни звукового складу слів у мовленнєвому потоці: акомодация, асиміляція, дисиміляція, спрощення (з історичним коментарем).
10. Чергування голосних і приголосних фонем у сучасній українській літературній мові (з історичним коментарем).
11. Орфоепія. Аналіз сучасних орфоепічних норм української мови. Наголос в українській мові.
12. Орфографія. Теоретичні і практичні засади функціонування сучасних орфографічних норм. Принципи української орфографії.
13. Українська лексикографія. Типи словників, їх характеристика. Історія української лексикографії.
14. Поняття про морфеміку сучасної української літературної мови. Морфема як мінімальна значуща частина у структурі слова. Основні типи морфем та їх класифікація.
15. Словотвір як учення про творення слів і загальні принципи їх мотивації. Основні словотвірні поняття. Способи словотвору.
16. Іменник, його морфологічні ознаки та синтаксична роль. Лексико-граматичні та

граматичні категорії іменників.

17. Прикметник, його морфологічні ознаки та синтаксична роль. Лексико-граматичні групи прикметників, їх характеристика. Ступені порівняння прикметників. Способи їх творення.
18. Займенник, його граматичні ознаки, розряди за значенням, особливості відмінювання. Явище прономіналізації.
19. Числівник, його морфологічні ознаки й синтаксична роль. Семантичні та структурні розряди числівників. Особливості відмінювання.
20. Дієслово, його семантичні морфологічні ознаки та синтаксична роль. Основні форми дієслів. Дві основи дієслова, їх роль у творенні дієслівних форм. Категорія виду.
21. Дієслівні категорії часу (з історичним коментарем) і способу дієслів. Категорія особи. Безособові дієслова. Категорія числа і роду в дієсловах.
22. Дієприкметник як дієслівна форма. Активні та пасивні дієприкметники, їх творення та вживання. Дієслівні форми на -но, -то.
23. Дієприслівник як дієслівна форма. Дієприслівники доконаного і недоконаного виду, їх творення і синтаксична роль. Перехід дієприслівників у прислівники та прийменники.
24. Прислівник, його морфологічні ознаки та синтаксична роль. Групи за значенням. Питання про слова категорії стану. Поняття про слова категорії стану й модальні слова.
25. Службові частини мови. Прийменник.
26. Сполучники, синтаксичні функції, морфологічний склад. Сполучники сурядності і підрядності, їх групи. Розмежування сполучників і сполучних слів. Перехід повнозначних слів у сполучники.
27. Частки як службові слова. Групи часток за значенням. Правопис часток.
28. Вигук, його роль у реченні. Групи вигуків за значенням, їх уживання. Перехід у вигуки повнозначних слів.
29. Словосполучення як одиниця синтаксису. Типи словосполучень, їх характеристика.
30. Речення як основна синтаксична одиниця мови, його значення. Типи простих речень. Двоскладне просте речення. Підмет і присудок, їх типи та способи вираження.
31. Другорядні члени речення, їх функції в поширенні двоскладного речення. Означення, додаток, обставина.
32. Односкладні речення. Характер головного члена в них. Структурно-семантичні типи односкладних речень.
33. Неповні двоскладні та односкладні речення. Структурно-семантичні різновиди неповних речень. Нечленовані речення.
34. Просте ускладнене речення. Поняття про однорідні члени речення. Узагальнюючі слова при однорідних членах речення.
35. Основні умови відокремлення. Типи відокремлених членів речення, їх характеристика. Вставні та вставлені конструкції. Звертання.
36. Пряма, непряма і невласне пряма мова. Співвідношення форм прямої мови з непрямою. Невласне пряма мова, її структурні особливості й стилістичне використання.
37. Складне речення як синтаксична одиниця. Засоби поєднання частин складного речення. Типи складних речень. Складносурядні речення, їх структурно-семантичні типи.
38. Елементарне складнопірядне речення, його типи та характеристики. Принципи класифікації складнопірядних речень у мовознавчій літературі.
39. Багатокомпонентні складнопірядні речення, їх різновиди та характеристика.
40. Безсполучникові складні речення. Структурно-семантичні типи безсполучникового складного речення, їх характеристика.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Сучасна українська літературна мова: підруч. для студ. філол. спец.і вищ. навч. закладів / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, Н. І. Тоцька / заред. А. П. Грищенка. 3-ге вид., доп. К.: Вища школа, 2002. 439с.

2. Сучасна українська літературна мова [Текст]: підруч. для студ. філол. спец. вищих навчальних закладів / за ред. М. Я. Плющ. К.: Вища школа, 2009. 430 с.
3. Сучасна українська мова: підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін. К.: Либідь, 2001. 312 с.

Допоміжна література

4. Розгон В. В. Фонетика, фонологія, графіка й орфографія сучасної української мови: навч.-метод. посіб. для студ. Вид. 6-е, доп. і переробл. Умань: ФОП Жовтий 2014. 168 с.
5. Спанатій Л. С. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія Лексикологія. Фразеологія: навч. посіб.. Миколаїв: Ліон, 2015. 372 с.
6. Сучасна українська літературна мова / [за ред. І. К. Білодіда]. Вступ, фонетика. К.: Наукова думка, 1969. 583 с.; Морфологія. К., 1969. 583с.; Синтаксис. К., 1972. 515 с.; Стилїстика. К., 1973. 588 с.; Лексика і фразеологія. К., 1973. 440 с.
7. Бевзенко С.П. Сучасна українська мова. Синтаксис: навч. посіб. для студ. філол. спец. вищих навчальних закладів. К.: Вища школа, 2005. 270 с.
8. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова: вступ, фонетика, орфоепія, графіка і орфографія, лексикологія, фразеологія, словотвір. К.: Вища шк., 1986. 199 с.
9. Волох О.Т. та ін. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис. 2-е вид., перероб. і доп. К.: Вища школа, 1989. 334 с.
10. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: навч. посіб. для студ.. філол. спец. вузів. К.: 1999. 206 с.
11. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. 992 с.
12. Карпенко Ю. О. Фонетика і фонологія сучасної української мови: навч. посіб. для студ. філол. факультетів. Одеса: Чорномор'я, 1996. 144
13. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика: підруч. / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Берковець та ін.; за ред. А. К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К.: Знання, 2013. 340 с.
14. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфографія, графіка, орфографія. К.: Вища школа, 1981. 184 с.

Екзаменаційні питання з навчальної дисципліни

«Історія української та зарубіжної літератури (в т. ч. Фольклор)»

1. Література Київської Русі. Літописи та їх джерела. «Слово о полку Ігоревім»: ідейна спрямованість твору, образність.
2. Полемічна література. Літературна спадщина Івана Вишенського в контексті епохи.
3. Козацькі літописи. «Літопис Самовидця», літописи Григорія Граб'янки і Самійла Величка: ідейно-тематичний зміст та художньо-образна специфіка.
4. Григорій Сковорода: поет, байкар і філософ. Основні мотиви збірки «Сад божественних пісень». Тематика «Байок Харківських».
5. Становлення нової української літератури. Творчість І. П. Котляревського. Антична та барокова традиції у поемі «Енеїда».
6. Український романтизм 20-40-х рр. ХІХ ст. Діяльність Харківської школи романтиків. Здобутки М. І. Костомарова: історика, поета, драматурга.
7. Галицьке літературне відродження 30-40-х рр. ХІХ ст. Діяльність «Руської трійці».
8. Природа конфлікту в сентиментально-реалістичних повістях Г.Ф. Квітки-Основ'яненка.
9. Шевченківський період в новій українській літературі. Основні мотиви лірики поета.
10. П. О. Куліш як культурний діяч і центральна постать літературного процесу 2-ої пол. ХІХ ст.
11. Творчі пошуки І. С. Нечуя-Левицького у прозі: багатство тематики, жанрове розмаїття.
12. Розгортання епіко-психологічної концепції в прозі Панаса Мирного.
13. Розвиток української реалістичної драматургії і театру 2-ої пол. ХІХ ст. «Театр Корифеїв».
14. Багатогранність творчої діяльності Івана Франка: поета, прозаїка, драматурга.

15. Специфіка українського модернізму: течії, стилі, школи.
16. Новаторство драматургії Лесі Українки в контексті модерністського процесу поч. ХХ ст.
17. Неоромантичні тенденції в українській літературі початку ХХ ст.: проза Ольги Кобилянської.
18. Творчість М.М. Коцюбинського – вершинне досягнення українського імпресіонізму.
19. Неореалістичні тенденції у прозі та драматургії В. К. Винниченка.
20. «Український ренесанс» 20-х років ХХ ст.: стильові тенденції, творчі угруповання. Літературна дискусія 1925-1928 рр.
21. Символізм в українській поезії 20-х рр. ХХ ст.
22. Київська школа «неокласиків»: обмежене поєднання традицій класики у поезіях М.Зерова, М.Рильського та ін.
23. Український роман 20-х рр. ХХ ст.: вектори пошуку. Неоромантизм Ю. Яновського.
24. В. Підмогильний – творець інтелектуально-психологічної прози.
25. Проблемно-тематичні обрії прози першої половини 20-х рр. ХХ ст. Творчість Миколи Хвильового.
26. Формування української драматургії поч. ХХ ст. Лесь Курбас і естетичні засади «Березолу». Драматургія М. Куліша.
27. Українська кінодраматургія і творча діяльність О. Довженка.
28. Роль Остапа Вишні у творенні українського гумору й сатири.
29. Еміграційна література. Творчість поетів «Празької» школи.
30. Поезія шістдесятників. Новаторство й традиційність молодого поетичного грона. Модерне експериментаторство у ліриці І. Драча та Д. Павличка.
31. «Неонародницька» концепція лірики В. Симоненка.
32. Естетичні доміанти лірики Л. Костенко.
33. Проза Гр. Тютюнника у контексті «шістдесятництва».
34. Дисидентський рух і література. Провідні мотиви поезії В. С. Стуса.
35. Історична проза 2-ї пол. ХХ ст. Переосмислення історичної теми у романах П. Загребельного та ін.
36. «Химерна проза» як національний феномен та можливість уникнення штампів «соцреалізму». Жанрово-стильові модифікації фольклорно-міфологічних творів О. Ільченка, В. Дрозда, В. Шевчука.
37. Український неоавангардизм. Літературні угруповання Бу-Ба-Бу, ЛуГоСад, «Пропала грамота»: специфіка естетичних пошуків у поезії Ю. Андруховича, О. Ірванця, І. Лучука, Н. Гончара.
38. «Жіноча» проза як специфічний літературний феномен. Творчість І. Роздобудько, О.Забужко та ін.
39. «Нова хвиля» української драматургії. Новаторський характер драми Я. Стельмаха, Неди Нежданої та ін.
40. Постмодернізм на зламі тисячоліть та його мистецьке втілення у творчості українських літераторів.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Історія української літератури ХІХ ст. (40-60-ті роки): підручник для студ. ВНЗ: у 2 кн. Кн. 1 / за ред. О.Д. Гнідан. Київ: Вища школа, 2002. 575 с.
2. Історія української літератури ХІХ ст. (70-90-ті роки): підручник для студ. ВНЗ: у 2 кн. Кн. 2 / за ред. О.Д. Гнідан. Київ: Вища школа, 2003. 440 с.
3. Історія української літератури ХІХ століття: підручник для студ. ВНЗ: у 2 кн. Кн. 1 / за ред. М.Г. Жулинського. Київ: Либідь, 2005. 655 с.
4. Історія української літератури ХІХ століття: підручник для студ. ВНЗ: у 2 кн. Кн. 2 / за ред. М.Г. Жулинського. Київ: Либідь, 2006. 712 с.
5. Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини ХІХ століття: підручник для студ. ВНЗ / за ред. Галича О.А. Київ: Центр навч. літератури, 2006. 392 с.
6. Історія української літератури ХХ століття: У 2-х кн. Кн. 1. Підручник / За ред. В. Г. Дончика. Київ: «Либідь», 1993. 782 с.

7. Історія української літератури ХХ століття: У 2-х кн. Кн. 2. Друга половина ХХ ст. Підручник / За ред. В. Г. Дончика. Київ: «Либідь», 1998. 456 с.
8. Історія української літератури: ХХ – поч. ХХІ ст.: навч. посіб.: у 3-х т. /За ред. В.І. Кузьменка. Київ: ВЦ Академія, 2017. Т.3. 544 с.
9. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2008. 248 с.

Допоміжна література

10. Жінка як текст: Емма Андіївська, Соломія Павличко, Оксана Забужко: Фрагменти творчості і контексти. Київ: Факт, 2002. 208 с.
11. Підопригора С. Сучасний літературний процес: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Миколаїв: Іліон, 2013. 128 с.
12. Романенко О. Семіосфера української масової літератури: Текст. Читач. Епоха. Київ: ПВ Якубець А.В., 2014. 364 с.
13. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв: Іліон, 2020. 355 с.
14. Родіонова І., Романюк Л. Художній дискурс в українській літературі: від Котляревського до Шевченка: навч.-метод. посіб. Миколаїв : Іліон, 2017. 208 с.
15. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі. Київ: Либідь, 2010. 580 с.
16. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : [монографія / наук. ред. Т.І. Гундорова]. Донецьк : ЛАНДОН– ХХІ, 2011. 432 с.

Екзаменаційні питання з навчальної дисципліни «Методика навчання української мови і літератури»

1. Методика мови як наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання методики мови. Місце методики української мови в системі інших наук гуманітарного і негуманітарного профілів.
2. Зміст і структура шкільного курсу української мови. Концепції мовної освіти. Державний стандарт мовної освіти в Україні. Мета і завдання української мови у шкільній освіті. Зміст і принципи побудови шкільного курсу рідної мови. Основні етапи вивчення української мови.
3. Програма з української мови. Зміст і структура шкільної програми з української мови. Основні положення «Пояснювальної записки». Принципи побудови програми. Структура розділів програми. Змістові лінії програми та шляхи їх реалізації.
4. Шкільні підручники з української мови. Основні розділи підручника, зв'язок між його теоретичною та практичною частинами. Система вправ. Характер ілюстративного матеріалу, його призначення. Структурні компоненти підручника, текстові та позатекстові компоненти. Апарат орієнтації підручника.
5. Психологічні чинники навчання. Психологічна характеристика особистості учня; особливості його психічних якостей. Психолінгвістичні чинники формування особистості учня. Мовленнєва діяльність та її компоненти. Мовні та мовленнєві уміння та навички. Структура мовної особистості сучасного учня.
6. Підходи до навчання мови. Проблема класифікації підходів до навчання української мови. Роль компетентнісного, когнітивно-комунікативного, текстоцентричного, функційного та ін. підходів до навчання української мови.
7. Закономірності навчання мови. Загальнодидактичні й специфічні принципи навчання рідної мови.
8. Проблема класифікації методів навчання у сучасній лінгводидактиці. Характеристика традиційних методів навчання (слово вчителя, метод вправ, проблемний метод, метод роботи з підручником та ін.). Загальнодидактичні та часткові прийоми навчання.
9. Класифікація інноваційних методів навчання мови як лінгводидактична проблема.
10. Засоби навчання української мови. Вимоги до дидактичного матеріалу. Наочність на уроках мови. Інформаційно-комунікаційні технології навчання мови.
11. Основні завдання сучасного уроку української мови. Зміст уроку. Зовнішня і внутрішня

- системи уроку. Поняття триєдиної мети уроку. Дидактичні основи класифікації уроків. Особливості структури уроку української мови.
12. Методика навчання фонетики, графіки, орфоєпії. Зміст шкільного курсу фонетики та його значення. Зв'язок занять з фонетики із вивченням графіки, орфографії, орфоєпії, граматики, розвитком зв'язного мовлення. Завдання вивчення фонетики в школі. Методи навчання фонетики та орфоєпії. Система вправ.
 13. Особливості вивчення лексики та фразеології. Мета та завдання навчання лексики та фразеології. Зміст шкільного курсу лексики та фразеології. Значення вивчення лексикології та фразеології. Система тренувальних вправ. Лексикологія. Словникова робота.
 14. Значення і завдання вивчення будови слова. Шляхи подолання труднощів у виділенні морфем. Прийоми вивчення морфемної будови слова. Значення, завдання і принципи вивчення словотвору в школі.
 15. Значення, завдання, зміст і принципи вивчення частин мови в шкільному курсі. Вивчення частин мови у зв'язку з іншими розділами мовознавства.
 16. Значення вивчення синтаксису. Етапи вивчення синтаксису. Особливості вивчення словосполучення і речення.
 17. Методика орфографії та пунктуації. Зміст, мета й завдання орфографії у шкільному курсі мови. Загальні принципи, методи і прийоми навчання орфографії. Система вправ і види робіт з удосконалення орфографічних умінь та навичок. Місце і значення розділу «Пунктуація» в шкільному курсі мови. Завдання пунктуації. Основні терміни пунктуації. Методичні прийоми навчання пунктуації.
 18. Наукові засади методики розвитку мовлення. Зв'язне мовлення як методичне поняття. Значення і завдання роботи з розвитку мовлення. Уміння та навички усного та писемного мовлення. Поняття про види мовленнєвої діяльності.
 19. Методика роботи зі стилістики. Методика опрацювання стилів мовлення, формування стилістичних умінь та навичок. Функціонально-стилістичний підхід до навчання української мови. Особливості уроків вивчення стилів мовлення у 5-7 класах. Система вправ зі стилістики. Роботи зі стилістики у старших класах.
 20. Місце і роль позакласної роботи у процесі навчання рідної мови. Взаємозв'язок позакласної роботи з класними заняттями. Основні принципи організації позакласної роботи та методика їх проведення. Організація та методика проведення мовного гуртка. Мета й завдання проведення спецкурсів та факультативних занять з української мови.
 21. Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» «Про вищу освіту» і завдання літературної освіти школярів.
 22. Концепція НУШ, Концепція літературної освіти, навчальні програми з української літератури (базова і старша школи) і завдання літературної освіти школярів.
 23. Методика навчання літератури як наука: предмет, мета і завдання, інтеграційний потенціал.
 24. Типи і структура уроків літератури.
 25. Уроки про позакласне читання в школі.
 26. Методи навчання літератури: основні класифікації.
 27. Етапи вивчення художнього твору: загальна характеристика.
 28. Вивчення біографії письменника в школі: зміст, методи і форми.
 29. Технологія навчання аналізу художнього твору.
 30. Особливості вивчення епічних творів.
 31. Особливості вивчення фольклорних творів.
 32. Вивчення індивідуального стилю письменника в школі.
 33. Профільне вивчення української літератури в школі.
 34. Літературний розвиток учнів: рівні, критерії, показники
 35. Особливості уроку української літератури. Специфіка осягнення учнями художнього твору
 36. Факультативні заняття з літератури: зміст, форми і методи проведення.
 37. Вивчення теоретико-літературних понять в основній і старшій школі. Вивчення критичних праць з літератури: зміст, форми і методичні прийоми проведення.
 38. Міжпредметні зв'язки на уроках української літератури.
 39. Етапи становлення та розвитку методики навчання української літератури

40. Проблемно-тематичний аналіз твору: зміст, структура і порядок реалізації.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. К.: Ленвіт, 2004. 400 с.
2. Наукові основи методики літератури: навч.-метод. посіб. / за ред. доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України Н. Й. Волошиної. К.: Ленвіт, 2002. 344 с.
3. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти. Київ: Ленвіт, 2000. 384 с.
4. Рускуліс Л. Методика навчання української мови у схемах, таблицях, рисунках та коментарях: навч. посіб. Миколаїв – Одеса: Видавництво ТОВ Лерадрук, 2022. 202 с.
5. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах: навч. посіб. для студентів-філологів. Київ: Ленвіт, 2011. 291 с.

Допоміжна література

6. Бакум З. П. Теоретико-методичні засади навчання фонетики української мови в гімназії: монографія. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2008. 338 с.
7. Бондаренко Ю. І. Загальна модель шкільного навчання української літератури: монографія. Ніжин: НДУ імені М. В. Гоголя, 2017. 398 с.
8. Дороз В. Ф. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах: навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2008. 386 с.
9. Кучеренко І. Теоретичні і методичні засади сучасного уроку української мови в середній школі: монографія. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2014. 410 с.
10. Наскрізна програма практик (для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література): метод. реком. / Л. Рускуліс, С. Каленюк, І. Родіонова, Н. Шеремета. Миколаїв, 2023. 124 с.
11. Омельчук С. Навчання морфології української мови на засадах дослідницького підходу: теорія і практика: монографія. К.: Генеза, 2014. 368 с.
12. Рускуліс Л. Бібліографічний гід: методичний каталог із лінгводидактики: метод. посіб. Миколаїв: Іліон, 2020. 147 с.
13. Токмань Г. Методика навчання української і зарубіжної літератури: самостійна робота студента. Київ: Міленіум, 2019. 110 с.
14. Формування предметних компетентностей учнів на концептуальних засадах Нової української школи (засобами уроків української мови і літератури): монографія (Л. Рускуліс, А. Гурдуз, С. Каленюк та ін.). Миколаїв: СПД Румянцева, 2022. 144 с.
15. Шуляр В. І. Сучасний урок української літератури: монографія. Миколаїв: Іліон, 2014. 553с.

ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Порядок оцінювання атестаційною комісією результатів іспиту здійснюється відповідно до Положення «Про порядок створення та організацію роботи Атестаційної комісії у Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова» та Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова».

Перше питання:

«відмінно» студент детально і обґрунтовано розкриває суть завдання та надає приклади практичного застосування теорії;

«добре» студент досить обґрунтовано розкриває суть завдання та надає приклади практичного застосування теорії;

«задовільно» у студента виникають певні труднощі у розкритті теми або у наданні прикладів;

«незадовільно» прогалини у теоретичних знаннях курсу не дозволяють під час відповіді адекватно тлумачити інформацію.

Друге питання:

«відмінно» відібрана інформація викладена, грамотно, зрозуміло та об'єктивно.

Наведені приклади практичного використання теорії;

«добре» відібрана інформація викладена в цілому грамотно, зрозуміло і об'єктивно, але з незначними помилками змістового характеру;

«задовільно» відібрана інформація недостатньо узагальнена, викладенню бракує логіки;

«незадовільно» порушена логічна, тематична та структурна цілісність відповіді, не наведені приклади.

Третє питання:

«відмінно» студент вичерпно і повністю засвоїв теоретичний матеріал відповідних курсів та вільно ілюструє свої знання та намагається надати приклади їх застосування;

«добре» студент добре володіє теоретичними знаннями та без суттєвих труднощів ілюструє засвоєні знання;

«задовільно» студент має певні прогалини у теоретичних знаннях з відповідних курсів та недостатньо ілюструє свої знання;

«незадовільно» студент не оволодів теоретичними знаннями відповідних курсів.

Четверте питання:

«відмінно» студент здійснює на високому рівні фонетичний / фонологічний / лексичний / етимологічний / словотвірний / морфемний / морфологічний / синтаксичний розбір з історичним коментарем мовних процесів, або літературознавчий аналіз твору, або творче завдання з методики навчання української мови і літератури (допускає 1-3 незначні помилки);

«добре» студент здійснює на достатньому рівні фонетичний / фонологічний / лексичний / етимологічний / словотвірний / морфемний / морфологічний / синтаксичний розбір з історичним коментарем мовних процесів, або літературознавчий аналіз твору, або творче завдання з методики навчання української мови і літератури (допускає 4-5 помилок, які суттєво не впливають на якість виконаної роботи);

«задовільно» студент здійснює на задовільному рівні фонетичний / фонологічний / лексичний / етимологічний / словотвірний / морфемний / морфологічний / синтаксичний розбір з історичним коментарем мовних процесів, або літературознавчий аналіз твору, або творче завдання з методики навчання української мови і літератури (допускає 6-10 помилок, які впливають на якість виконаної роботи);

«незадовільно» студент не виконав практичного завдання.

Система оцінювання та, за наявності, таблиця розподілу оцінок

Оцінка за 100-бальною шкалою університету / Grade according to 100-point scale of the University	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100 (творчий рівень) / (creative level)	A
82-89 (високий рівень) / (high level)	B
74-81 (добрий рівень) / (good level)	C
64-73 (середній рівень) / (average level)	D
60-63 (задовільний рівень) / (satisfactory level)	E

35-59 (низький рівень) / (low level)	FX
1-34 (незадовільний рівень) / (unsatisfactory level)	F

Протокол засідання Атестаційної комісії щодо приймання кваліфікаційного іспиту
Додаток 2.

У випадках, коли кваліфікаційний іспит визнається незадовільним.

Якщо претендент набрав до 60 балів на кваліфікаційному іспиті, екзаменатори проводять з ним додаткову співбесіду і приймають рішення за її результатами.

Якщо претендент набрав від 1 до 59 балів на іспиті, рішення щодо оцінки претендента приймає атестаційна комісія. В разі необхідності може бути призначено додаткову співбесіду для виявлення рівня знань випускника.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: https://snau.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Methods_2019-Final.pdf
2. Положення «Про порядок створення та організацію роботи Атестаційної комісії у Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова», URL: <https://nuos.edu.ua/wp-content/uploads/2023/10/Polozhennya-Pro-poryadok-stvorennya-ta-organizaciju-roboti-Atestacijnoi-komisii.pdf>
3. Положення «Про порядок оцінювання знань студентів в Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова», URL: <https://nuos.edu.ua/wp-content/uploads/2021/10/Polozhennya-pro-poryadok-ocinjvannya-znan-studentiv-u-NUK-2020.pdf>
4. Положення «Про академічну доброчесність у Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова», URL: <https://nuos.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/Kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-korporativnoi-kulturi.-NUK-2020.pdf>
5. Положення «Про організацію освітнього процесу у Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова», URL: <https://nuos.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/Polozhennya-pro-organizaciju-navchalnogo-procesu-NUK-2020-zi-zminami-2024.pdf>

Розробники:

Рускуліс Л. В., доктор педагогічних наук, професор

Каленюк С. О., кандидат філологічних наук, доцент

Родіонова І. Г., кандидат філологічних наук, доцент

Додаток 1

до програми кваліфікаційного іспиту

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Філологічний факультет

Кафедра української мови, літератури та методики навчання

КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ІСПИТ

Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 «Середня освіта» спеціалізація 014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)»

Освітня програма «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська))»

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № ____

Теоретичні питання

1. Писемна й усна форми сучасної української літературної мови. Функціональні стилі української літературної мови.
2. Полемічна література. Літературна спадщина Івана Вишенського в контексті епохи.
3. Методика мови як наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання методики мови. Місце методики української мови в системі інших наук гуманітарного і негуманітарного профілів.

Практичне завдання

4. Виконати синтаксичний аналіз складного речення: *Але він знав, що це хвилинна кволість, яка швидко мине, що буде він, Олег Снага, і завтра, як завжди, розписувати партії скрипкам, віолончелям, щоб виступати з концертами, щоб навчити молодих слухачів впиватися красою великої любові до людей, яка вічно іскриться в безсмертних мелодіях симфонії (О. Сизоненко).*

Затверджено на засіданні кафедри української мови, літератури та методики навчання
протокол № ____ від _____ 2025 р.

Голова АК

(підпис)

Додаток 2

до програми кваліфікаційного іспиту

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Філологічний факультет

Кафедра української мови, літератури

та методики навчання

**ПРОТОКОЛ № _____ від «___» червня
202_ року засідання Атестаційної комісії № _____**

щодо приймання кваліфікаційного іспиту

у студентів групи 4711 першого рівня вищої освіти

спеціальність 014 «Середня освіта», спеціалізація 014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)»

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

освітня програма «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська))»

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Номер екзаменацій- ного білета	Оцінка		Підпис голови АК
			за шкалою ЗВО	ECTS	
	2	3	4	5	6
1.					

Всього оцінок	Бали	ECTS
	90 - 100	A
	82 - 89	B
	74 - 81	C
	64 - 73	D
	60 - 63	E
	35 - 59	FX
	1 - 34	F

Письмові відповіді на питання екзаменаційних білетів зберігаються на гугл-диску кафедри української мови, літератури та методики навчання.

УХВАЛИЛИ:

Визнати, що вище перелічені студенти склали атестаційний іспит.

Підписи:

Голова АК

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Члени АК:

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Протокол склав:

Секретар АК

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

Номер змін	Дата	Сторінки зі змінами	Перелік змінених пунктів